

LI. SEDNICA
ZAKONODAVNOG ODBORA
NARODNE SKUPŠTINE
 KRALJEVINE
 SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 9. marta 1922. godine u Beogradu.

Predsedavao Predsednik **Miša Trifunović.**

Sekretar dr. **Pavle Čubrović.**

Prisutni: g. Ministar Pripreme za Izjednačenje Zakona, Marko Trifković i g. Ministar Saobraćaja, Andra Stanić.

(Početak u 10 časova 10 minuta.)

Predsednik **Miša Trifunović:** Otvaram, gospodo, 51. redovnu sednicu. Molim, da čujete zapisnik prošle sednice.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** čita zapisnik 50. redovnog sastanka Zakonodavnog Odbora Narodne Skupštine.

Predsednik **Miša Trifunović:** Molim, ima li primedaba na protokol. (Nema.)

Gospodo, prelazimo na dnevni red. Na dnevnom redu je, kao što vidite, izveštaj Predsedništva Zakonodavnog Odbora o zakonu o dodacima na skupoću službenicima saobraćajnih ustanova, koji je Zakonodavni Odbor rešio na 36. sednici.

U toj stvari ima jedna mala pogreška, Ministarstvo Saobraćaja uputilo je, svojim aktom od 17. oktobra 1921. godine br. 33.036 uredbu o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova, koju je Predsedništvo primilo 26. oktobra pr. god. br. 323 i istoga dana, po običaju, ustupilo V. sekciji. Uredba nije primljena, kao što vidite, u zakonitom roku. Sekcija je uzela tu uredbu, o njoj donela odluku i tu odluku poslala Predsedništvu Zakonodavnog Odbora. Predsedništvu u onoj hitnji, onoga dana kad su rešene mnoge i mnoge uredbenice en bloc, promakla se je ova uredba, te je došla na rešavanje, i ako nije bila podneta u zakonitom roku.

Kad je ona rešena kao i sve uredbenice koje su rešene u Zakonodavnom Odboru, ja sam o svakoj uredbi aktom morao da izvestim dotično Ministarstvo, kakva je odluka u Zakonodavnom Odboru pala; je li primljena ili odbačena, ili izmenjena. Kad sam došao na ovu uredbu i počeo da je razgledam, video sam da je rešena, ali da nije bila podneta u zakonitom roku. Stao sam pred tim faktom. Nisam znao da li smem da izvestim nadležnog Ministra, da je ta uredba postala zakon pošto je rešena, a nije bila poslata u zakonitom roku.

Taj slučaj naveo me je da ga iznesem pred vas i da vidimo šta ćemo sad s time i da ovu stvar nekako ispravimo.

Posle toga došao je jedan drugi fakt: ova ista uredba uneta je u zakon o dvanaestinama, tamo je ozakonjena, ali zakon o dvanaestinama kaže: »Svim državnim namještenicima i penzionerima isplaćivaće se od 1. aprila dodaci na skupoću po zakonu o dodacima na skupoću državnih službenika, građanskog i vojnog reda penzionera i penzionerki, kao i po zakonu o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih, činovnika, primljenom u Zakonodavnom Odboru 26.

decembra 1921. godine.« To je ta stvar. Sad sam se našao pred jednim faktom. Ja nisam smeo na sebe da uzmem da javim Ministarstvu Saobraćaja, da je ova uredba postala zakon. Ona je stvarno postala zakon, ali jednim nezgodnim putem, jer nije podneta u zakonitom roku.

Ja iznošim ovaj slučaj i molim vas da rešimo kako iz ove situacije da izadjemo i kako da ova stvar ispravimo.

Molim Gospodina Popovića, koji je bio u V. sekciji, da nam da obaveštenje o ovoj stvari.

Dr. **Svetislav Popović:** Dok sam ja bio izvestilac V. sekcije podnet nam je zakonski predlog o kome je reč. Dozvolite mi da ja objasnim ovu stvar i da dopunim, ono što je Gospodin Predsednik izneo. Treba navesti još neka fakta, a to je da dodaci na skupoću nisu regulisani samo uredbom o kojoj je reč, nego da su regulisani i drugom uredbom o dodacima na skupoću državnih službenika od 6. jula 1921. godine br. 80.000 Drž. Računovodstva. Ta je uredba podnesena Zakonodavnom Odboru blagovremeno i ustupljena na rad I. sekciji, dok je uredba koju je maločas pomenuo G. Predsednik dostavljena V. sekciji. Šta je V. sekcija radila sa uredbom koja joj je dostavljena ja ne znam, nisam o tome obavestien, ali mislim da V. sekcija o toj uredbi nije donela nikakvu odluku. Medjutim I. sekcija raspravljala je uredbu br. 80.000, koja se tiče teritorije Srbije i Crne Gore i uredbu, koja nema broja, u 111. broju Službenih Novina od 1921. god. uredbu o dodacima na skupoću državnih službenika koji su prevedeni na dinarske plate. Dakle uredbenice, koje se tiču prečanskih krajeva. O tim dvema uredbama imala je prva sekcija da podnese predlog Zakonodavnom Odboru.

I prva sekcija, koristeći se prvim članom uredbenice koji glasi da dosadašnja uredba o dnevnicama i dodacima na skupoću koji su izdavana ostaje i dalje u primeni, ako se ne protivi ovim uredbama: koristeći se čl. 29. ove uredbenice sekcija je držala da može predložiti da reguliše pitanje dodataka na skupoću svih službenika, pa i onih, koji služe u Ministarstvu Saobraćaja i saobraćajnih institucija, pa se sekcija držala onoga oblika koji je dotle bio t. j. da postoji zasebna uredba za saobraćajne činovnike, a posebna uredba za ostale službenike i činovnike. Tako je finansijska sekcija na podlozi pomenute uredbenice br. 80.000 i druge uredbenice koja se tiče prečanskih krajeva donela Zakonodavnom Odboru svoje predloge: jedan zakonski predlog koji se tiče u opšte drž. činovnika i drugi zakonski predlog, koji se tiče saobraćajnih činovnika i Zakonodavni Odbor je ta dva zakonska predloga primio.

Bilo je nužno da se tako postupa, jer faktički uredba Ministarstva Saobraćaja, koja se tiče saobraćajnih činovnika i službenika, nije bila pravodobno podnesena i prestala bi da važi, kad ne bi postojao čl. 29. uredbenice broj 80.000. Ne treba dokazivati da

se ne bi mogao saobraćaj održati, kad se ne bi isplaćivali dodaci saobraćajnim činovnicima koji su predviđeni ovim uredbama. I zbog toga je finansijska sekcija postupila na način kako je postupila i držim, da je Zakonodavni Odbor potpuno ispravno postupio, kad je na podlozi jedne uredbe doneo dva zakona. To nije jedini slučaj da je Zakonodavni Odbor na podlozi jedne uredbe doneo jedan zakon ili dva zakona. Zbog toga treba predložiti, da Zakonodavni Odbor reši ovako: da donese rezoluciju, da pomenuti zakon br. 80.000, koji reguliše dodatke državnih činovnika i službenika reguliše i dodatke saobraćajnih činovnika i službenika, a regulišu se ovi dodaci na podlozi uredbe Ministarstva Saobraćaja, koja je prekasno podnesena. Zatim da se interpretira čl. 29. pomenute uredbe tako, da dodaci, koji su učinjeni kod Ministarstva Saobraćaja u pogledu dodataka na skupoću na podlozi one pravodobno nepodnesene uredbe, da su svi ti izdaci učinjeni jer su pokriveni čl. 29. uredbe br. 80.000. Molim Zakonodavni Odbor, da primi takvu rezoluciju. (Glasovi: Da čujemo kako glasi ta rezolucija.)

»Zakonodavni Odbor doneo je zakon o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova na podlozi pravovremeno podnesene uredbe Ministarstva Finansija i to od 6./6. 1921. god. Dr. Br. 80.000 i uredbe o dodacima na skupoću državnih službenika, koji su po uredbi od 28./4. 1921. godine Dr. Br. 60.000 prevedeni na dinarske plate kao i o dodacima na skupoću učitelja i nastavnika srednjih i viših škola u krajevima van Srbije i Crne Gore. Uredba o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova nije pravovremeno podnesena i o njoj Zakonodavni Odbor nije doneo nikakvu odluku.

Izdaci učinjeni u medjuvremenu od 1./7. 1921. godine do 28./2. 1922. godine na osnovu uredbe o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova izvršeni su zakonito s obzirom na član 29. uredbe od 6./6. 1921. godine Dr. Br. 80.000.«

Predsednik **Miša Trifunović**: Je li gospodin Ministar Saobraćaja zadovoljan ovim rešenjem?

Ministar Saobraćaja **Andra Stanić**: Ja sam zadovoljan ovim odgovorom i ovim tumačenjem, samo imam da izjavim još ovo: Onda, kad je ova uredba pretresana u Zakonodavnom Odboru, niko od strane Ministarstva Saobraćaja nije bio prisutan, jer Ministarstvo Saobraćaja nije bilo o tome izvešteno. Ja mislim, da su zbog toga što nije bio nitko prisutan od strane Ministarstva Saobraćaja i učinjene neke izmene, koje ne odgovaraju dovoljno interesima saobraćajne službe i zbog toga Ministarstvo Saobraćaja biće prinudjeno da se koristi članom 21. ovoga zakona i da podnese predlog Ministarskom Savetu i Finansijskom Odboru, da se učine potrebne izmene u ovome zakonu.

Dr. **Slavko Šećerov**: Ja moram da konstatujem, da izjava gospodina Ministra Saobraćaja nije potpuno tačna. Kad su se pretresale ove uredbe o dodacima na skupoću, došao je bio pomoćnik Ministra Saobraćaja gospodin Sabo Jelić, koji je doneo ne samo uredbu, koja nije podnesena na vreme od strane Ministarstva Saobraćaja, nego je doneo i t. zv. pragmatiku i čitav materijal za ujedinjenje celokupne saobraćajne službe. Dakle, bivši pomoćnik Ministra Saobraćaja gospodin Jelić učestvovao je na sednicama prve finansijske sekcije Zakonodavnog Odbora. Prema

tome, ja mislim, da nije tačno ovo što je gospodin Ministar ovde izjavio i ja bih molio, da se u ovom pogledu to ispravi. Od strane Ministarstva Saobraćaja bio je prisutan pomoćnik Ministra Saobraćaja i ako je došlo do krivice, odnosno do nezgode u pogledu formalnom, krivica je do toga, što Ministarstvo Saobraćaja nije svoju uredbu o povećanim dodacima podnelo blagovremeno Zakonodavnom Odboru.

Dr. **Svetislav Popović**: Ovo što je kazao gospodin Ministar Saobraćaja, u koliko se tiče finansijske sekcije, zaista je tačno. Ministarstvo Saobraćaja nije bilo zastupljeno ni u finansijskoj sekciji, ni u plenumu Zakonodavnog Odbora, onda kad se ta stvar rešavala. Da li je bila ta stvar u V. sekciji ja neznam, ali ta stvar nije rešena na osnovi izveštaja V. sekcije, nego na osnovi izveštaja I. sekcije. Što Ministarstvo Saobraćaja nije dolazilo na te sednice, mi to možemo samo žaliti, ali to nas nije moglo sprečiti da ne svršimo taj posao. U ostalom sama sekcija je predložila, da se uredba primi materijalno onako kako je bila redigovana u uredbi, koja je bila prekasno podnesena; a promene, koje su učinjene u zakonu i koje verovatno daju povoda gospodinu Ministru Saobraćaja da se žali na taj zakon, te promene su predložene ne u sekciji, nego u plenumu Zakonodavnog Odbora.

Ministar Saobraćaja **Andra Stanić**: Gospodin poslanik Šećerov rekao je, da moj navod nije tačan u tom pogledu. Medjutim, gospodin potpredsednik Popović je rekao, da su moji navodi bili tačni i da niko od strane Ministarstva Saobraćaja nije bio prisutan. Ja sam ovo tvrdjenje izneo na osnovi toga, što mi je bivši pomoćnik gospodin Jelić kazao bio, da on nije ništa znao o tome kad će ta sednica biti, a da je znao, on bi otišao na sednicu ili sâm, ili bi poslao kojeg referenta, koji bi dao Zakonodavnom Odboru potrebna obaveštenja.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, ja, kao predsednik Zakonodavnog Odbora, moram ispraviti to. Nije ovde krivica do Zakonodavnog Odbora. Ministarstvo Saobraćaja je znalo za sednicu kao i sva ostala Ministarstva. Poslednja dva dana rada Zakonodavnog Odbora bile su permanentne sednice i pre i posle podne i svi ministri i sva ministarstva znala su za to i bili su ovde prisutni. Nije bilo potrebno nikoga naročito obaveštavati, jer su to bili poslednji dani rada, kada su držane permanentne sednice i sva su Ministarstva bila o tome obaveštena i znala, da se sednice neprekidno drže.

Dr. **Josip Hohnjec**: Vprašanje draginjskih doklada za železničarje je velevažno. Stvar se je bila vratila zakonodajnom odboru in mislim, da je naloga zakonodajnega odbora, da to stvar zopet pregleda ne samo s formalnega, ampak tudi z materijnega stališča. Mi smo čakali več sej na gospoda ministra saobraćaja, ker je bil rekel, da ima interes na tem, da pride sam in nam da svoja pojasnila. Danes je gospod minister prišel in dobro bi bilo, ako bi bil gospod minister tako ljubezniv in bi nas uvedel v podrobnosti železničarskega vprašanja. Umestno bi bilo, da nam gospod minister pove, kake doklade misli železničarjem dati in kako hoče zadovoljiti to velevažno panogo delavstva ter se pobrigati za to, da bo promet redno funkcioniral in da bodo železničarji zadovoljni. Radi tega bi prosil gospoda ministra saobraćaja, da bi nam dal v tem pogledu podrobne podatke.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ina reč gospodin Etbin Kristan.

Etbin Kristan: Gospodo, ako bih ja mogao imati iole nade, da će se postupkom koji predlaže gospodin Hohnjec moći da popravi položaj željezničara, ja bih, gospodo, svečrdno podupro njegov predlog. Ali, gospodo koliko ja tu stvar shvatam, mi imamo ovde samo na dnevnom redu, onu uredbu, odnosno onaj zakonski predlog, koji je bio primljen 26. decembra pr. god. i jamačno nismo kompetentni da u stvari onaj zakon menjamo. Ja bih se bojao, da bismo mi mogli željezničarima naškoditi, ako bismo sproveli nekakvu debatu i ne bismo mogli da stvar dovedemo ni do kakvoga cilja a međutim pobudili bi neke nade, koje bi se mogle onda krivo tumačiti.

Ja sam, gospodo, uveren, da se položaj naših željezničara mora popraviti, ako hoćemo da dobijemo dobar saobraćaj, a ako hoćemo da ga imamo, onda moramo da imamo i dobre saobraćajne nameštenike, a dobri saobraćajni nameštenici moraju da budu ljudi koji ne gladuju onako kako oni danas faktički gladuju. Ja žalim, gospodo, što se željezničarima, kad oni dodju sa svojim molbama, ne izlazi dovoljno u susret i ne pokazuje se prema njima dobra volja. Koliko ja poznajem stvari, ja znam, da se oni odbijaju na način koji sam po sebi mora da stvara veliko nezadovoljstvo. Gospodo, ja držim, da je Narodna Skupština pozvana, da to pitanje reguliše, a mi ovde nismo kompetentni da to uradimo i zato bih ja želio, da se sada učini ono što je važno, a to je da se taj zakon promulgira, da zakon bude u važnosti i da ne dodjemo u drugu opasnost da ne izgubimo taj zakon zbog jedne formalne greške koja je učinjena. Ja bih želio, da se u tim formalnim stvarima postupalo pravilno ali nalazim da od formalnih poprešaka ne treba da činimo opasnosti koje bi mogle da udare na saobraćajne nameštenike. Ja sam dakle za to, da se nadje način kako će taj zakon da sačuva svoju važnost i pozvao bih gg. poslanike, koji bi imali dobre volje i kojima leži na srcu da se naš saobraćaj popravi, da nas pomognu, da se uredi položaj naših željezničara, kad to pitanje bude iznešeno u Narodnoj Skupštini.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, svakako da niko od nas neće biti protivan tome, da se materijalno stanje naših željezničara popravi. Još kad je ovaj zakon rešavan kao uredba u Zakonodavnom Odboru, ja sam zastupao to stanovište, a i sad sam primetio, da se u tu uredbu unosi jedan broj činovnika iz saobraćajne struke, ali koji nemaju veze sa željezničarima i čije stanje nije bilo baš takvo što je bilo bedno stanje pravih željezničara saobraćajaca, koji vrše pravu željezničku službu i nisu po kancelarijama Ministarstva Saobraćaja.

Još onda sam stavio ovu primedbu i sa onim predlogom nisam se zadovoljio zato, kao što rekoh, što su u uredbu uvedeni i činovnici Ministarstva Saobraćaja, koji ne rade tako naporan posao kao pravi željezničari.

Smatram, da je ovo pitanje rešeno i da je ta uredba primljena u Zakonodavnom Odboru i prema tome dobila svoju sankciju pa čak i u Narodnoj Skupštini u zakonu o dvanaestinama za mesec mart i april ove godine. Prema tome ja primam predlog, koji je ovde izneo gospodin dr. Popović i glasaću za ovaj predlog.

Dr. Svetislav Popović: Hteo bih samo da odgovorim gospodinu poslaniku koji kaže, da je u ovom radu bilo grešaka. Greške ima, ali greška leži na Mi-

nistarstvu Saobraćaja, što pomenutu uredbu o dodacima željezničara nije blagovremeno uputilo Zakonodavnom Odboru. Međutim, ja mislim, da je ta greška ispravljena u Zakonodavnom Odboru time, što je Zakonodavni Odbor, uvažavajući teške prilike materijalne željezničara, rešio, da se koristi članom 29. i da uredbu ozakoni. Prema tome ni Zakonodavni Odbor ni sekciju ne tereti ova stvar.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Sušnik:

Anton Sušnik: Gospodje! Ako sem prav razumel gospoda ministra, je on rekel, da so v tem zakonu o povišanju draginjskih doklad za željezničarje nekatere stvari, s katerimi se ne more strinjati in ki bi imele težke posledice za naš saobraćaj. Zato zahteva on nekako pooblastilo, da sme pri minister-skem svetu izposlovati izpremembo nekaterih odstavkov (pasusov). Jaz ne vem, katere so tiste stvari, s katerimi gospod minister ne more biti zadovoljen, in bi ga prosil, da nam pove, kako si te izpremembe zamišlja. Bojim se namreč, da bi mogle biti te izpremembe take, da bi se položaj omenjenih državnih nameščencev poslabšal mesto poboljšal. Če bi se pa to zgodilo, potem je velika nevarnost, da se s tem pospeši katastrofa našega prometa, o kateri lahko berete vsak dan v časopisju. Da moremo biti torej mirni in da vemo v slučaju, ako glasujemo, za kaj glasujemo, prosim gospoda ministra, da se o tej stvari izjasni.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar Saobraćaja.

Ministar Saobraćaja Andra Stanić: Gospodo, ovde je sada govor o tome, da li je ova uredba, koja je podneta Zakonodavnom Odboru, sada postala zakon. O tome je Zakonodavni Odbor imao sada da donese svoje rešenje i ja zahvaljujem Zakonodavnom Odboru što je doneo tako rešenje, da je ova uredba postala zakon.

Ja nisam tražio, kao što reče gospodin Sušnik, nikakvo ovlašćenje od Zakonodavnog Odbora, da mogu podneti predlog Ministarskom Savetu, ja to ovlašćenje crpim iz samoga zakona, koji mi daje pravo, da mogu da činim predlog Ministarskom Savetu i da onda u sporazumu sa gospodinom Ministrom Finansija i Finansijskim odborom donesem potrebne izmene.

Što se tiče toga kakve će te izmene biti, ja mogu gospodinu poslaniku Hohnjecu i Sušniku reći, da će one biti samo na korist željezničara i saobraćajne službe.

Predsednik Miša Trifunović: Ja ću staviti na glasanje ovu rezoluciju kako je gospodin Popović pročitao. Ko je za to, da se ta rezolucija primi, koju prima i gospodin Ministar, taj će izvoleti sedeti, ko je protiv taj će izvoliti ustati. (Svi sede.) Objavljujem, da je ova rezolucija jednoglasno primljena i da je ova stvar svršena.

Prelazimo na drugu tačku dnevnoga reda: nastavak pretresa u načelu o izveštaju pododbora za podjelu zemlje na oblasti, o projektu zakona o opštoj upravi.

Vi mi ne ćete, gospodo, zameriti što ću da zamolim gospodu, koji imaju da govore, da budu koliko je moguće kraći, da bismo što pre rešili ove stvari.

Ima reč gospodin Moskovljević.

Miloš Moskovljević: Gospodo, mi pred sobom imamo dva zakona, od kojih je jedan dosta debeo, a drugi vrlo mršav. Ovaj koji je vrlo debeo, on go-

vori o samoupravama oblasnim i sreskim i on je vrlo detaljno izradjen, dok je ovaj drugi neobično štur, nepotpun i često nejasan. Kad bi neki čovek iz inostranstva, koji ne poznaje naše prilike, cenio ih, po ovim zakonima, njihovom obimu i njihovoj sadržini, on bi došao do vrlo pogrešnih zaključaka, on bi smatrao, da smo mi jedna od najdemokratskijih zemalja, da vlada neobično mnogo polaže na samouprave i da zanemaruje onaj svoj uticaj na državni život, na opštu upravu.

Medjutim, kao što i sami znate, stvar ne stoji tako. Ma da je ovaj zakon o samoupravama neobično detaljno izradjen, on nam ipak ne jamči, da će i u stvari biti primenjivan, da ćemo imati pravu samoupravu kako se njime htelo, niti će prilike u kojima mi živimo to dopuštati, niti će se hteti dopuštati. Jer medju tim odredbama ima jedan član, koji samo smeta i koji sam za sebe u stvari čini iluzorno potpunu samoupravu. Ali ostavimo to, gospodo, na stranu, kad budemo govorili o samoupravama onda ćemo se na tome više zadržati. Ja hoću da kažem samo ovo, da mi ne možemo oceniti po ovome šta je u ovim zakonima napisano kakve će u nas biti uprave i samouprave, jer je, gospodo, zakon o opštoj upravi, kao što rekoh, vrlo nepotpun a to ne znači, da će i uticaj centralne vlasti biti mali na opštu upravu. Tu mi ne vidimo tačno odredjenu nadležnost predstavnika vlasti. Mi naprotiv više vidimo u zakonu o samoupravama šta je dužnost odnosno šta je pravo velikog župana ili sreskog načelnika, nego što to vidimo iz ovoga zakona. U zakonu ovom, u čl. 12. kaže se: »U nadležnost Ministra spadaju svi poslovi oko organizovanja upravnih vlasti, vrhovno vodjstvo celokupne administracije i vrhovni nadzor nad upravnim vlastima i organima, osim toga svi poslovi, koji su zakonima o ustrojstvu pojedinih Ministarstava ili drugih, osobenim zakonima zadržani za nadležnost Ministara«.

Taj član stoji u vezi sa čl. 20., gdje se govori: »Sreski poglavar je neposredan vršilac opšte upravne vlasti u srezu i stoji pod nadzorom oblasnog velikog župana. U njegovu nadležnost spadaju svi poslovi opšte uprave sem onih, koji su posebnim propisima stavljeni u nadležnost kojoj drugoj vlasti«.

Dakle 12. član upućuje na 20., a 20. na 12., ma da to izrično nije kazano. Ovde se govori o postojećim propisima, ne znamo o kojim propisima, da li se to odnosi na delokrug vlasti sadašnjih sreskih načelnika ili na delokrug vlasti onih sreskih načelnika, kakvi će se stvoriti prema ovome zakonu. Ali pored te nepotpunosti i neodredjenosti, koja nije smela da bude u jednome zakonu, u jednome organskom zakonu, u jednome vrlovažnom zakonu, koji ima u stvari, kad se sprovede podela na oblasti, da doprine učvršćavanju ove naše države, stabiliziranju prilika, a što on, ovakav kakav je to ne može postići. Ne sme se, gospodo, ostavljati, da se to dočnije uradi, ne sme se govoriti da će se to dočnije lako popuniti, već treba biti vrlo oprezan. Molim vas, mi smo jedna nova država, sastavljena iz vrlo različitih delova, od kojih neki nikad nisu bili sastavljeni zajedno za sve vreme svoga istorijskog života. To su krajevi, koji su živeli zasebnim državnim životom, imali su zasebno uredjenje, razne upravne sisteme i kad hoćemo da stvorimo novu državu, jednostavnu državu, onda moramo paziti, kakav će biti upravni sistem stvoren. Mehanizam toga upravnog sistema mora biti savršen, a ne nepotpun, ne dakle takav, koji će nepravilno da

funkcionise, jer od pravilnog funkcionisanja zavisi i napredak naše države.

Ja nalazim, da ovaj zakon tu potrebu, taj moj zahtev i zahtev svakoga prijatelja ove zemlje ne može zadovoljiti. Ali najvažnija zamerka ovome zakonu jeste, što se u njemu nalazi i odredba o okružnim načelnicima. Kao što je pomenuo moj drug Lazić, u opštim odredbama nigde se ne pominja okružni načelnik nego izgleda, da je treća glava umetnuta kao nešto što nema organske veze sa ostalim zakonima. Izgleda, da se to metnulo za svaki slučaj, pa ako se uzmogne prodreti s tim okružnim načelnikom, dobro, ako ne može, onda će se lako izbaciti bez štete po ostali zakon. Meni izgleda, da ustanova okružnih načelnika nije izazvana potrebama državnim i narodnim, nego su unosenje te ustanove diktovali čisto partijski razlozi ili nekakvi lokalni razlozi, da se zadovolje želje pojedinih varoši, da one ne bi stvaranjem većih samoupravnih jedinica prestale biti sedište vlasti, da bi se dakle mali, sitni apetiti zadovoljili, stvara se jedna ustanova, koja je potpuno izlišna, a naprotiv opteretice se mnogo državni budžet. Jer kad se već stvara jedno novo uredjenje, nova podela, onda nema smisla ostavljati stare i nepotrebne ustanove, ako se do sada morala trpeti ova razlika u prostanstvu naših upravnih jedinica, koje se kod nas zovu okruzi, a u Bosni okružja, a u Hrvatskoj županije, nema smisla ostavljati to stanje i dalje. Medjutim po ovome predlogu to stanje ostaje.

Tamo će dakle da ostanu županije i okruzi koji su može biti tri puta veći nego naši okruzi, a kod nas, u Srbiji ostavljate okruge, koji su mali i u velikom broju.

Najzad, gospodo, vi morate voditi računa o osetljivosti celokupnog našeg naroda. Ja nalazim, da nije pravo da ostali delovi naroda kod kojih jedna županija i jedan okrug ima po 300—400 hiljada stanovnika, imaju samo nekoliko tih velikih župana i okružnih načelnika, a Srbija da ih ima 20 i nekoliko po vladinom predlogu. Nije pravo, da oni snose troškove i za naše okružne načelnike. Tu se vredja osetljivost njihova. To bi značilo favoriziranje pojedinih naših lokalnih interesa na njihovu štetu. Smatram, da bi iz tih razloga trebalo izostaviti ustanovu okružnih načelnika.

Ako se to ne bi usvojilo, mi ćemo predložiti dočnije, da se delokrug njegovog rada suzi, jer se naročito ne može primiti, da okružni načelnik rešava kao zastupnik velikog župana o kaznenim stvarima. To treba ostaviti sudu. Jer narod kaže: »Vrana vrani oči ne vadi«. Ne može se ostaviti, da on rešava one stvari koje spadaju pod sud. Kao što vidite to je jedina odredba zbog koje da bi trebalo da se ustanovi okružni načelnik, jer on kao samoštalna instanca ne postoji. Medjutim mi nalazimo, da demokratizam zahteva, da se i to izostavi i onda svi razlozi za ustanovu okružnih načelnika otpadaju.

Gospodo, da ne bih više duljio, s obzirom na reč gospodina predsednika, odustajem da govorim o onoj temi, o kojoj je ovde dosta govoreno, a koja stoji u tesnoj vezi sa ovim zakonom, to jest o autonomizmu i centralizmu, jer ja to ostavljam za drugi put i tom prilikom mi ćemo kazati i svoje mišljenje, koje se ne slaže ni sa jednom ni sa drugom stranom.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Drogenik.

Josip Drogenik: Ja odustajem od reči.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodin Drogenik odustaje od reči. Reč ima gospodin Krsta Pejović.

Krsta Pejović: Gospodo, molim vas, da ne razvlačimo diskusiju o ovom zakonskom projektu, jer mislim, da bi to bilo na suhu štetu i same opozicije. Kako je gospodin Kristan lepo rekao u svom jučerašnjem govoru, ovaj će zakon biti i mnogo bolji i mnogo savremeniji, ako ga Narodna Skupština donese, nego ako bude donešen po vladinoj uredbi. Jer će ovaj zakon predstavljati sasvim nešto drugo, ako bude donešen uredbom nego ako bude izglasan u Narodnoj Skupštini. Ja mislim, da će svi ovi zakoni imati mnogo više autoriteta, ako budu donešeni u Skupštini, nego ako ih vlada bude donela uredbom. S obzirom na to što Ustav određuje rok do kojega se moraju doneti ovi zakoni, a već je, gospodo, proteklo tri dana kako načelno diskutujemo o ovom zakonu, bio bih slobodan da umolim gospodu poslanike u Zakonodavnom Odboru, da u buduću ovako ne rade, jer mi nećemo svršiti posao, ako budemo ovako radili, ne ćemo svršiti ovaj vrlo važni posao, koji nam Ustav naredjuje da svršimo. Ja znam, da ima i drugih pokrajina osim Srbije i Crne Gore, koje očekuju ovaj zakon i uveren sam, da će ovaj zakon doprineti mnogo konsolidovanju naših prilika u svim pokrajinama. Iz toga razloga ja ću dati samo kratke generalne primedbe ovom zakonskom projektu i izneti svoje mišljenje.

Prilikom načelne diskusije o Ustavu u VIII. odeljku, iz kojega je izašao ovaj zakon o opštoj upravi, mi smo dali svoje mišljenje o organizaciji opšte uprave. Mi smo tada naglasili, da smo protivni ustanovi velikih župana onakvih kakove predviđa Ustav. Mi smo protivnici ustanove velikih župana onakvih kakove predviđa Ustav iz razloga što smatramo, da oblastima treba dati potpune samouprave. Sve, gospodo, što bi se moglo oblasnim skupštinama dopustiti, to je, da njihova rešenja i odluke, koje će biti odobrene od oblasnih odbora i predsednika obl. Skupštine, moraju ići Državnom Savetu na zahtev predstavnika državne vlasti, koji ima procenjivati, da li su u skladu sa zemaljskim zakonima i Ustavom. Te odluke moraju ići na odobrenje Državnom Savetu, koji će ih primiti ili odbijati. Jer mi, gospodo, smatramo, da se u jednoj demokratskoj zemlji ne bi smelo dozvoliti jednom državnom organu, koji se zove veliki župan, da može sve odluke oblasne skupštine i oblasnoga odbora poništiti, a da za to ne bude odgovoran obl. skupština. Ja također mislim, da u jednoj demokratskoj zemlji, kakova hoćemo da bude naša, nema nikakove smetnje niti bi trebalo da bude kakovih prepreka da narod u oblastima sam bira svojega šefa, koji bi bio iz oblasne skupštine i koji bi vršio funkcije velikog župana, koje su predviđene ovim zakonom.

Ja ne znam, kako vi to, gospodo, osećate, ali ja to osećam kao jednu konfuziju, jer na jednoj strani dajete samoupravu narodu, a to znači, da narod sam sobom radi i upravlja. Medjutim na drugoj strani vi narodu namećete jednoga tutora u licu velikoga župana, koji mu oduzima upravu iz ruke i koji može sve odluke oblasne skupštine poništiti. Prema tome mi stojimo na stanovištu, da oblasnim skupštinama treba dati potpunu samoupravu tako, da će one moći suvereno upravljati i suvereno rešavati u svojim oblastima. To je naša prva zamerka ovom zakonu o opštoj upravi.

Druga zamerka bio bi čl. 10., koji predviđa potreban broj pravnih i stručnih referenata i ostaloga pomoćnoga osoblja, koji su potčinjeni velikom županu, a koji bi bili kao neka kontrolna lica države u oblastima. Ja držim, da su ta lica potpuno nepotrebna tim pre što će svaka samoupravna jedinica imati svojih referenata i stručnih lica i držim, da je ovaj broj državnih organa potpuno jedan suficit u činovništvu za državu, a jedna velika količina za oblasne samouprave.

Treća naša zamerka bila bi ustanova okružnih načelnika. Prema ovome zakonu nigde nije predviđena podela ni na okruge niti na županije te kako su odredbe ovoga zakona u tom pogledu nedovoljne, i nepotpune upravo suviše, to ja smatram, da su suvišni i organi koji rade u tim ustanovama tim pre što čl. 10. predviđa stanoviti broj pravnih referenata, koji su podvrženi velikom županu i koji će pod njegovom kontrolom vršiti poslove.

To su, gospodo, od prilike, naše generalne zamerke o ovome zakonskom projektu, koje nam nalažu da glasamo u načelnoj debati protiv ovoga zakonskog projekta.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar.

Ministar za Konstituantu **Marko Trifković:** Posle govora izvestioca ovoga odbora, naročito posle razložnog govora gospodina Ljube Jovanovića, koji je ovako lepo govorio u Zakonodavnom Odboru, ja ne bih imao potrebu da govorim o ovom zakonu. Ali kako je priličan broj predstavnika opozicije, a naročito s pogledom na to, što su iz jugoslavenske pučke stranke 4 govornika govorila protivu ovoga zakona, ja, iz parlamentarne pažnje naspram opozicije, moram bar sa nekoliko reči da odgovorim na zamerke.

Kao što sam već u sprovodnom pismu, kojim sam ovaj zakon sproveo Narodnoj Skupštini, rekao vlada je bila dužna da u roku, koji je Ustav predviđeo, ovaj zakon sprovede Narodnoj Skupštini. Vlada je, dakle, naspram Narodne Skupštine ispunila jednu dužnost. Ali kako jedan deo opozicije ovde predstavlja, vlada tu dužnost nije dobro ispunila, jer nije spremila dobar zakonski projekat. Medjutim, šta je bio glavni zadatak ovoga zakonskog projekta? Njegov glavni zadatak je bio, da približi vlast narodu. Glavni mu je zadatak, dakle, bio da pojedincima koji potrebuju pomoć vlasti bilo zbog zasnivanja svojih novih prava, bilo zbog zaštite svojih već postojećih prava, što je moguće više približi vlasti, te da tako uštede u vremenu i u trošku, da mogu dobiti tu zaštitu što brže i što jeftinije. I, gospodo, ja mislim, da je ovaj, zakon taj svoj cilj postigao. Iz ovoga zakona jasno se vidi, da se prava pokrajinskih vlasti u koliko se god tiču prava pojedinaca prenose na oblasti, koje su — o tome ne može biti sumnje — mnogo bliže narodu i pojedincima nego što su pokrajinske vlasti. A tako se isto prava centralne uprave, u koliko se tiču pojedinaca, prenose na oblasti te se i time vlast još više približava narodu a centrala od suvišnog posla rasterećuje. I neka bi zakon postigao samo ovaj zadatak, pa bi se za njega trebalo reći, da je dobar. Moći brzo i sa malo troška u vremenu i novcu svršiti posao kod vlasti — to je velika dobit i za pojedince i za ceo narod i za ugled same vlasti.

Šta je to, da se pojedine upravne jedinice, bilo u srezu ili oblasti, skoncentrišu, to jest da se stane na put onoj težnji koja se u poslednje vreme oseća kod nas na sve strane da svaka od upravnih grana, koje

čine centralnu upravu ostvari za sebe zasebnu, od drugih sasvim odvojenu organizaciju, do najnižih upravnih jedinica. Ta težnja nema opravdana razloga a vodi rastrojstvu državnog autoriteta i zahteva nesrazmerno veći broj činovnika, čime se opterećuje držav. budžet i osporava sam posao u držav. nadležstvima. I zato ovaj zakonski projekat, imajući zadatak: da skoncetrisava upravne jedinice, on već na taj način unosi znatnu štednju u budžetu jer će biti znatno manji broj činovnika, i to ide na korist naroda. S druge strane smanjujući njihov broj dobijamo veći izbor, jer kad za jedno nadležstvo imate manju potrebu činovnika, onda vam je veća mogućnost da izaberete za to nadležstvo dobre činovnike. Uvodeći u tu administraciju dobre činovnike mi dobro štitim narodne interese, a to je dobra strana ovoga zakona.

Iz ovoga se projekta dalje vidi, da je težište ovog zakonskog projekta, da se vlast što je moguće više zasniva u srezu, upravnoj jedinici, koja je najbliža narodu — bliža i od centrale i od oblasti. Odbor, koji je proučavao taj zakonski projekat, vrlo je dobro shvatio težnju zakonskog projekta i da bi što više zadovoljio potrebe naroda, da mu vlast bude što bliža, on predlaže nove kompetencije okružnim načelnicima prenoseći izvesna prava i izvesne dužnosti sa velikog župana na okružnog načelnika.

Sem toga u većim srezovima odbor je predložio, da se zasniju sreske ispostave opet u nameri, da se vlast što je moguće više približi narodu. Ja mislim, da kad se ovaj zakon bude uveo u život i kad se po njemu bude jedno izvesno vreme radilo, da ćemo mi svi — mi iz većine smo i sada o tome uvereni, ali i gospoda iz opozicije biće takodje uvereni da je ovaj zakon podmirio jednu osetnu narodnu potrebu, zbog čega i narod, jasno videći sve to, biti potpuno zadovoljan ovim našim radom.

Zamerke su se činile ovome zakonu na izvesne nepotpunivosti, koje zapravo nisu, nepotpunivosti nego elastičnosti pojedinih zakonskih odredaba. To nije ništa starinskoga nego je savremeno. U današnjoj pravnoj nauci oseća se težnja, da zakoni ne budu kruti nego se više želi, da njegove odredbe budu elastične, kako bi se lakše mogle primenjivati na konkretne slučajeve. Ja moram da kažem, da mi je zbilja žao na izvesnu gospodu govornike, koja su o ovom zakonu onako oštro govorila, tako da kad neko ne bi poznavao ceo ovaj zakon, mogao bi slušajući njihove govore misliti da ovaj zakon nisu gradili pravnici ili bar da su ga gradili neke novajlije, neuki pravnici, kojima nije poznat ni narodni život, ni državna administracija. Medjutim gospodo, ovaj zakon je radila jedna komisija, čiji autoritet ne može se lako osporavati. Predsednik te komisije bio je predsednik našeg najvišeg kasacionog suda, čovek koji i u nauci i u praktičnom životu ima jedno lepo ime. Isto tako saradjivao je na tom zakonskom projektu i Slobodan Jovanović, profesor državnog prava, čije je ime svima javnim radnicima poznato, kao što je poznato i to da on nije pristalica nijedne stranke koja je u vladi, da bi se moglo misliti, da je lteo na neki način da sprovede neke zasebne vladine ideje kroz taj zakon. Još nešto: Jedan od glavnih saradnika na ovom zakonskom projektu bio je dr. Ladislav Polić, profesor pravnog fakulteta u Zagrebu, koji je poznat i u nauci i u politici i za kojega se ne može reći, da je pristalica grupa koje su u vladi, pošto se zna: da je on notorni protivnik ove vlade. Kad je jedna komisija sastavljena od ljudi tako lepih imena izra-

dila ovaj zakonski projekat, onda mislim, da pored svega što se on može kritikovati — kao što je to lepo radio i gospodin Kristan — ipak se ne može onako oštro kritikovati kao što su to radila neka gospoda.

Ja molim Zakonodavni Odbor da ovaj zakonski projekat primi u načelu i da po tom odina predjemo na specijalni pretres.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, načelna debata je završena. Da pristupimo glasanju. Ko je za to, da se ovaj zakonski projekat primi u načelu izvoliće glasati »za«, ko je protiv izvoliće glasati protiv«.

Molim gospodina sekretara da izvoli prozivati.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Glasalo je, gospodo, svega 26. 18 je glasalo za, a 8 protiv. Prema tome, u načelu ovaj je zakonski predlog primljen.

Prelazimo na specijalnu debatu. Molim g. izvestioca da čita član 1.

Izvestilac **Milorad Vujičić** čita član 1. koji glasi: »U opštu upravu spadaju svi poslovi iz sadašnje nadležnosti Ministarstva unutrašnjih Poslova, Prosvete, Agrarne reforme, Poljoprivrede i Voda, Gradjevina, Trgovine i Industrije, Narodnog Zdravlja, Socijalne Politike, a Šuma i Ruda u koliko se ne odnose na upravu državnim domenima.

Odnosi opšte uprave prema drugim upravnim granama i saradnja upravnih vlasti opšte uprave u njihovim poslovima odredjuje se posebnim zakonima«.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Dulibić.

Dr. **Ante Dulibić**: Ja mislim, da je ovde izostala jedna od najvažnijih grana državne uprave, a to su finansije. Gospodo, ima toliki i veliki deo rada što se tiče Ministarstva Finansija i finansijskih uprava, koji spada baš na oblasti i koji deo ako s njim ne bude ravnao i upravljao veliki župan — ja mislim, da će onda ta uprava biti i savršenija i korisnija koliko za državu toliko i za narod. Tu se radi, gospodo, o pitanju razrezivanja poreza, tu se radi o oslobodjenju poreza u granicama zakona, tu se radi i o uterivanju poreza i sve te stvari, mislim, da najbolje može voditi i da najbolje upravlja njime veliki župan, nego eventualno delegati od strane Ministarstva Finansija. Ovo je, gospodo, najvažnija grana, baš ona grana, koja zanima i interesuje narod na osobit način i zato ja sam slobodan da predložim, da se umetne u čl. 1. i ovaj stav: »Ministarstvo Finansija u koliko se tiče finansijskih uprava u granicama oblasti.

Suvišno bi bilo da napomenem da nedostaje takodje jedan deo administrativnih poslova Ministarstva Vojnog i Mornariće. Tu ima sila stvari sa kojima može i mora da upravlja veliki župan i civilne vlasti. Tu je pitanje osobito rekvizicije ili komore, kako se ovde kaže, i ja mislim, da niko ne može sa tim stvarima da upravlja, nego veliki župan i dotični njegovi referenti. Tu je pitanje rekrutovanja, oslobodjenja od vojništva i raznih drugih odobrenja, i ako se sve ostavi da bude koncentrisano u Ministarstvu Vojnom, neće se sa tim granama uprave na onaj koristan i brz način upravljati kako to današnje vreme zahteva. Zato sam slobodan takodje predložiti, da se umetne u čl. 1. u prvom stavu: »i Ministarstvo Vojno i Mornariće u koliko se tiče poslova lokalnog značaja u oblastima«.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Molim vas, gospodo, ja sam pažljivo saslušao ove primedbe g. predgovornika, ali ja mislim, da je sve ovo što je g. Dulibić tražio da udje u prvi član samo po sebi je ušlo. Vi znate, gospodo, da za porez postoji naročiti poreski zakon, a isto tako i za regrutovanje postoji naročiti zakon o regrutovanju. Sve ostale primedbe, koje se odnose kako na regrutovanje tako i na prikupljanje poreza, predviđene su, gospodo, specijalnim zakonom o Ministarstvu Finansija i Ministarstvu Vojnom, u tim zakonima biće predviđeno u koliko ti poslovi spadaju u nadležnost ovih samoupravnih vlasti. (Dr. **Ante Dulibić:** Neka se naglasi.) To je, gospodo, ovde naglašeno kad se kaže: ostali poslovi po ostalim granama narodne uprave specijalnim zakonima biće predviđeno u koliko spadaju u delokrug samoupravnih vlasti. To je jasno rečeno. Što nije izričito pomenuto Ministarstvo Finansija i Ministarstvo Vojno, to je zato što za jedne i za druge poslove ministarstva stoje specijalni zakoni, koji stavljaju te radnje u dužnost samoupravnim vlastima.

Prema tome ja ne mogu da primim predlog g. Dulibića, jer držim, da je u 1. čl. ušlo sve što je on želio.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Dulibić.

Dr. Ante Dulibić: Ovim zakonom, gospodo, o opštoj upravi a baš ovi poslovi što sad spomenu g. izvestilac isključeni su, ako se ne umetne ništa u pogledu poslova Ministarstva Finansija i Ministarstva Vojnog, onda su za pravo ovim zakonom ovi poslovi isključeni. To treba umetnuti, da bi veliki župan mogao imati upliva u tim poslovima.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Nisu isključeni, kad se kaže »odrediće se posebnim zakonom«. Tim posebnim zakonom biće određeno što ima da radi veliki župan i ostale samoupravne vlasti.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Žebot.

Franjo Žebot: Nemam predloga, hoćem samo kritizirati ta predlog.

Pridružujem se predlogu g. Dulibića glede vojne uprave. Do sedaj se namreč občine opravljale razne posle vojaške uprave. Občine su vodile n. pr. seznamke o vojnih obveznikih. Radi tega je treba tudi to točko sprejeti v 1. člen, ker so samoupravna tela vršila posle vojne uprave. Prav tako je treba sprejeti v prvi člen tudi točko o vojnoj komori.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, stavljam na glasanje prvi član zakona o opštoj upravi s napomenom, da ima i predlog g. Dulibića, koji ste sada čuli. Ja ću staviti član prvi na glasanje onako kako ga je redigovao odbor. Samim tim biće rečena i dopuna, koju predlaže g. Dulibić.

Dr. Ante Dulibić: Moja dopuna, g. Predsedniče, stoji uz ovaj član i mora se o njoj odvojeno glasati.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 1. po odborskoj redakciji. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 1. primljen.

Što se tiče dopune g. Dulibića, koju ne prima g. izvestilac, ja je stavljam na glasanje. Ko je za to, da se primi dopuna g. Dulibića neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Manjina ustaje.) Objavljujem, da je dopuna g. Dulibića odbačena. Izvolite čuti čl. 2.

Izvestilac **Milorad Vujičić** čita čl. 2. koji glasi: »Poslove opšte uprave vrši po upustvima i pod nadzorom nadležnih Ministara u oblasti Veliki župan, u srezu (kotaru, okraju) sreski načelnik«.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Dulibić.

Dr. Ante Dulibić: Ja bih bio slobodan predložiti, da se u čl. 2. izbrišu one dve reči »po upustvima«. Meni se čini, da te dve reči mogu doneti veliku zabunu u celome ovom pitanju. U čl. 3. kaže se, da veliki župani i sreski načelnici vrše poslove samostalno. Po ovim rečima da veliki župan i poglavari sreski rade »po upustvima« vlade, može se tumačiti, da oni ne rade samostalno nego da za svaku stvar i sreski poglavari i veliki župan moraju da traže uputstva od Ministarstva. Onda ne može biti govora o samostalnom rešavanju tih poslova od strane velikoga župana i sreskih poglavara. Ja mislim, da to ništa ne prejudicira, ako se izostave ove reči »po upustvima« i onda bi čl. 2. glasio: »poslove opšte uprave« vrši pod nadzorom nadležnih Ministara veliki župan i sreski poglavari. To je dovoljna garancija da veliki župan i sreski poglavari neće raditi protivno intencijama vlade. Ali tako sputati pa u svakom i ne bilo važnom pitanju vezivati velikoga župana, da mora tražiti uputstva od dotičnih Ministarstva, ja mislim, da će to doneti za posledicu, da se neće moći rešavati poslovi onom brzinom i onom predanošću kao što bi se rešavali, kad bi se dala odgovornost velikom županu.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Ja mislim, gospodo, da je ovo što kaže g. Dulibić jedno isto. Pod reči »upustvima« ne može se razumeti i shvatiti ovako kao što to shvata g. Dulibić, da bi nadležni Ministar mogao izdavati pojedina upustva kako hoće i što hoće i tako da utiče na upravne vlasti. Pod tim se, međutim, razume da Ministar kao nadzorna vlast može izdavati naredbe, područnim vlastima kako će kod ovih vlasti postupati a nikako da Ministar može samostalno i van zakona da nešto da uređuje. Prema tome ja molim g. Dulibića, da ne traži ovo, a da je tako čvo gde se i u čl. 3. kaže ta ista reč »upustvima«, što znači upustvima na osnovu postojećih zakona, jer svaka naredba koju bi izdao Ministar područnim vlastima a ona ne bi bila bazirana na zakonu, ne bi mogla da se izvrši.

Radoslav Agatonović: Dozvolite mi, gospodo, da učinim jednu napomenu i molbu, da se ova reč »poglavari« zameni rečju »načelnik«, koja je kod nas primljena i o kojoj hoću da govorim.

Predsednik Miša Trifunović: Ja bih molio gospodu poslanike, da u svojim govorima budu što je moguće kraći.

Radoslav Agatonović: Ja hoću da objasnim kako se smatra reč »poglavari«. To znači onaj koji upravlja, koji je stareš na, koji je sve i sva. Međutim u demokratskom sistemu vladavine narod je sve i sva, on je izvor i utoka vlasti, a vlast je samo izvršilac zakona, koji su izraz volje naroda. Tako se to razume u praksi i u teoriji. Kod reči »poglavari« predstavlja se sve da on vrši i svaku vlast, da je on autokratski starešina, koji ima samo da zapoveda i prema tome ta reč »poglavari« ne odgovara suštini stvari, koju treba ovaj zakon da predstavi. Zato ja, gospodo, držim, da na mesto te reči dodje reč »načelnik« i kao što se odomačila reč »okružni načelnik«, tako isto i ovde treba ostaviti reč »sreski načelnik«, jer ne vidim razloga, da to ne bi trebalo primiti. (**Korkut:** Pa dopustite nešto novo, nemojte sve da

tražite svoje.) G. Korkut mi dobacuje da dozvolimo nešto novo i da ne tražimo sve ono što je naše. Mi smo, gospodo, do sada imali okružnoga načelnika, a sada mi primamo evo i kod nas velikog župana zbog toga, što je to jedan lep izraz, koji predstavlja izvesnu tradiciju u našem plemenu. Izraz »župan« odgovara potpuno onome što on ima da predstavlja, dok se međjutim reč »poglavar«, koji je samo jedan provincijalni izraz, prenosi sa jednoga kraja na drugi a to svet neće razumeti. Reč »načelnik« je, međjutim, takva reč, koja potpuno odgovara vlasti, koju taj starešina predstavlja i mi to ne tražimo tek onako, već zato što je to jedan termin koji potpuno odgovara funkciji koju on predstavlja.

Dr. **Josip Hohnjec**: Gospodje! Mislim, da je popravka dr. Dulibića popolnoma utemeljena. Uputstvo, kaj to pomeni? To znači, da je prepušćeno vse volji ministra, da on more odrediti stvari, ki niso utemeljene v zakonu.

Treba je torej, da se vrši uprava po predpisih zakona. Po mojem mnenju »uputstva« ni kladno z zakonom.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Gospodo, ja hoću u dve reči samo da objasnim zašto smo mi uzeli ovu reč »poglavar«. Znamo iz prakse i u Srbiji da ova reč »sreski načelnik« u narodu u stvari nije primljena, nego se još upotrebljava uobičajena starinska reč »kapetan«, i nije se razumelo odmah zašto imamo okružnog i sreskog načelnika; a sada bi se međjutim još teže primilo to izvan granica Srbije zato, što je tamo načelnik ono isto što je u Srbiji Predsednik opštine. To može biti, gospodo, izvor mnogim nesporazumima, ako ne u velikim državnim slučajevima, a ono u praktičnom životu biće vazdan nezgodā.

Povodom predloga g. Dulibića, ja sam hteo još nešto da kažem. Ja mislim, da će se g. Dulibić složiti sa mnom, da ne treba da se uzme samo jedan paragraf, pa da se tumači za sebe, već ga treba tumačiti u vezi sa ostalim paragrafima. Tako isto se i ovaj član 2. ima tumačiti u vezi sa članom 3. U čl. 3. stoji izrečno: da će veliki župan svršavati poslove samostalno i da za njihovo svršavanje lično odgovara. To, gospodo, precizira: u kome se smislu ima shvatiti ono uputstvo, koje ima da daje dotični ministar. Po mome shvatanju, a mogu, gospodo, da izjavim, da se tako shvatalo i u samom pododboru, tu se nije mislilo na uputstva, koja će u konkretnom slučaju, za svaki posao posebno, izdavati ministar, nego se shvatalo, da su to ona generalna, opšta uputstva, tako reći direktive, koje će za poslove uopšte davati Ministar Unutrašnjih Dela, Ministar Prosvete i Ministri svih ostalih resora, koji se ovde spominju. I prema tome, gospodo, kad to tako stoji, onda je isključena ona bojazan i ja mislim, da pored ove moje izjave, koju činim, istina, kao član ovoga odbora, ali, u isto vreme i kao potpredsednik pododбора, da to i ono što je rekao g. zastupnik izvestioca, može služiti kao tumačenje: da se ovo tiče opštih uputstava, direktiva za poslove, a ne uputstava kako će veliki župan u jednom danom, konkretnom slučaju postupati. Za konkretne slučajeve on će biti samostalan i radiće na svoju odgovornost, a on će lično biti odgovoran, ako nije uradio po svom ubedjenju, savesti i poznavanju zakona, nego po nekim uputstvima, koja je dobio sa druge kakve strane.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Sakib Korkut.

Sakib Korkut: Gospodo, kad ovde i g. izvestilac i g. Ljuba Jovanović potvrđuju, da oni idu za onim istim što traži g. Dulibić, ja onda ne nalazim razloga, da se ne izidje na susret predlogu g. Dulibića i ne mogu da delim mišljenje, da se ove reči: »po upustvima« ne mogu i drukčije da protumače, naročito kad se uzme u obzir, da se naše činovništvo naučilo na komandovanje i primanje komande. Ja ne znam kakvo je raspoloženje činovništva u ovim krajevima, ali znam, da je ono u nas strogo birokratsko i da se okružni načelnik odnosi i drži prema kotarskom predstožniku mnogo većim i komandujućim. Pošto bi se, dakle, kod nas mogla ova izreka zlo da tumači i pošto ovde dolje, u članu 3., nije rečeno kome ovaj veliki župan odgovara, ja držim, da bi se naročito i obzirom na to da se kod nas po Ministarstvima neprestano nagomilava činovništvo, bez stvarne potrebe tako, da smo mi danas prisiljeni da putem odbora i pododбора reduciramo sadanji broj činovnika, ja držim, gospodo, obzirom na sve ove okolnosti, da bi bilo zgodno, da se ovaj izraz dopuni, ili da se zameni onim što g. Hohnjec predlaže i da se kaže: »u granicama zakona«, jer inače kod nas bi morale biti zbog toga zloporabe i suvišne trzavice. Ja bih predložio, da ova stilizacija bude jasnija i da ne bude tako široka, da je birokratija može da zlorabi.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Drogenik.

Josip Drogenik: Pridružujem se predlogu, ki ga je stavil g. Dulibić in priporočal g. Korkut. Imeli smo namreč žalostne zglede, da smo se prepričali, da zloraba oblasti res ni izključena. To se je dogajalo v Sloveniji posebno v žalostni dobi, ko so imeli dobri prijatelji Jugoslovanskega kluba oblast v rokah. Bilo je mnogo zlorab, kakor je o njih pripovedoval za druge kraje tudi g. Korkut. Stvar naj se tretira tako, kakor je govoril g. Jovanović. Ako zakonodavec to zahteva, zakaj bi se ne reklo jasno: »u smislu zakonskih propisa«? Prosim, da se stvar izpremeni v tem smislu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Sušnik.

Anton Sušnik: Meni je popolnoma vseeno, ali rabite izraz »sreski načelnik« ali »sreski poglavar«. Kako se zove, to je stranska stvar. Glavna stvar je, da ta načelnik ali poglavar more vršiti svoje posle samostojno, tako da pride do izraza volja naroda, in da ne bo delal samo po volji ministra ali velikega župana ali višje predpostavljene oblasti.

Ako Vi pri tem členu zadržite besedilo »po upustvima« i pod nadzorom nadležnog Ministra«, potem bo kazal ta člen čisto jasno, da hočete upravo organizirati popolnoma centralistično. Kajti, gospodje, v Franciji in Italiji ti prefekti in sindiki nimajo nikake samostojnosti, ampak so samo ekspanenti centralne oblasti in nič drugoga. Vsi dobro veste, da je baš v Italiji administracija tako slaba, da si je ves svet na jasnem, da je te vrste organizacija uprave najslabša, in to baš radi tega, ker nimajo prefekti nikake samostojnosti in morajo vršiti vse posle po direktivah in navodilih centralne oblasti. Ako nočete, da bo ves svet vedel, da hočete centralizacijo uprave, ako nočete, da se stvar tolmači v tem smislu, morate brezdvomno izpuniti omenjene besede. Omenjeni načelnik naj vrši svojo oblast v okviru zakona, dana naj mu bo pa možnost, da izvršuje vsaj nekatere stvari nekoliko samostojno.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. izvestilac Vujičić.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Molim vas, gospodo, kao što sam kazao, tu nema Bog zna kakve razlike. Ali molim vas, pošto se gospoda boje da pod rečju »uputstvima« ne bi bilo kakvih zloupotreba od strane centralne vlasti, ja ću predložiti ovu stilizaciju: »Poslove opšte uprave vrši po uputstvima u granicama zakona i pod nadzorom nadležnih ministara i t. d.« To je, gospodo, dovoljno zagarantovano, jer ma koliko da su reči »uputstvima« i »nadzorom« u stvari jedno isto, ipak kad se malo bolje u zakon zaviri ima izvrsnih malih nijansa. »Pod nadzorom« znači, kad župani i njegove vlasti izvršuju ono što im zakon nalaže, pa se ministru kao centralnoj vlasti daje pravo da ih nadzira; a po »uputstvima« znači centralna vlast ima da ih uputi da vrše ono što im zakon stavlja u dužnost. Stoga sam da ostanu ove moje reči i da se kaže: »po uputstvima u granicama zakona«.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Dulibić.

Dr. **Ante Dulibić**: Opet postoji bojazan od ovakve stilizacije. Doći će skakljiva i delikatna pitanja. Poglavari će rećmo reći da nema upustva i da ih mora tražiti, a to će pobuditi uverenje kod velikog župana, da se ništa što je važno ne može rešiti bez ovih upustava. Ove reči »pod upustvom i u granicama zakona...« čini mi se, da nas ne mogu zadovoljiti. One bi mogle isključiti uticaj centralnih vlasti u pojedinim slučajevima. Ja bih se na priliku zadovoljio po onim opštim upustvima i molio bih, da se primi dodatak g. dr. Hohnjeca, a ako nećete da se briše sasvim ono što sam ja predložio, onda bar ovo »po upustvima«.

Predsednik **Miša Trifunović**: Pretres po članovima protivan je novom poslovniku. Pretres mora ići po glavana. Reč ima g. Hohnjec.

Dr. **Josip Hohnjec**: Ja mislim, da ova stilizacija nije srećna kada se ovako kaže »po upustvima u granicama zakona«. Može se nekako sumnjati da ministar može dati upustva izvan granica zakona. (**M. Vujičić**: To je hiljadu i jedna noć!)

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin Kristan.

Ethin Kristan: Ja sam želeo da što manje govorim, ali držim, da ipak u ovom slučaju moram reći nekoliko reči. Ja bih mirne duše prihvatio stilizaciju, koju je predložio g. izvestilac Vujičić. Gospodo, ovi veliki župani i sreski načelnici biće činovnici i dokle su oni činovnici ja ne bih njima nikako priznao jednu takvu samostalnost, kakvu neka gospoda traže, kakvu garanciju će imati narod, ako oni kao činovnici nemaju nad sobom nikakav nadzor i da prema tome za svoj rad i ne odgovaraju. (Čuje se: Tako je.) Gospodo, jedanput je utvrđeno ovo i ako je bilo prihvaćeno, da će to biti činovnici imenovani ozgo, onda ja s tim faktom moram da računam i sebe da pitam: ko će gledati kako će oni obavljati svoje poslove? A nad radom činovnika vrši nadzor centralna vlast, pa sam zbog toga za stilizaciju g. izvestioca.

Oni imaju da predstavljaju državu u pojedinim jedinicama i oni i državi moraju biti odgovorni. Gospodo, kad bi ovdje pisalo »po naredjenjima ministarstva«, ja bih se onda uzbunio, ali to ovdje nije. (Dr. **Dulibić**: Biće.) Znači, ako ja tole razumem jezik, to znači nešto drugo: Mogu si zamisliti, da oni u mnogim slučajevima sami mogu ili moraju tražiti upustva, ali to ne znači da će sebi propisivati naredjenja. Gospodo, sve je lepo. Mi moramo tražiti demokratiju, ali ne smemo falsifikovati demokratiju

tako, da razbijemo državu na nekoliko stotina satrapija u kojima će svaki jedan mali despot moći da radi po svojoj volji i da nikako ne bude imao nadzora. (Pljesak.) To ne bi bila nikakva demokratija nego jedna tiranija prenesena u najmanji okrug, a ja bih se protiv toga najviše bunio. (Odobranje.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 2. ovako kako je pročitao g. izvestilac. Ko je za to, da se kao takav primi izvoleće sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 2. primljen kako ga je pročitao g. izvestilac, dakle sa stilizacijom »po upustvima u granicama zakona i t. d.«

Izvestilac **Milorad Vujičić** (čita):

Čl. 3.

Oblasni veliki župani i sreski poglavari vrše poslove, koji spadaju u njihovu nadležnost, samostalno i za njih lično odgovaraju. Njima dodeljeni referenti i pomoćno osoblje vrše svoj rad po njihovim upustvima i pod njihovom odgovornošću. U davanju stručnih mišljenja i u čisto tehničkom poslovanju referenti su samostalni.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 3. Ko je za to, da se ovaj član primi ovako kao što je pročitano neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 3. primljen.

Molim čitati dalje.

Izvestilac **Milorad Vujičić** (čita):

Čl. 4.

Kod poslova, koji spadaju u nadležnost više odeljenja ili se rešavaju u više odeljenja, pre donošenja odluke starešine odeljenja dužni su na zajedničkom sastanku stvari pretresti.

Franjo Žebot: Molim za reč.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ja ću vam dati reč, samo ne možete dugo da govorite.

Franjo Žebot: Kad dajete drugome reč, zašto ne biste meni dali?

Predsednik **Miša Trifunović**: Ja vam dajem reč, ali vi ne možete opširno da govorite.

Dr. **Ante Dulibić**: On ima pravo da govori.

Predsednik **Miša Trifunović**: Izvolite pročitati 34. član poslovnika, pa ćete videti da nije tako kao što vi kažete.

Franjo Žebot: Prosim, da se v član 4. doda beseda »odločiti« kajti samo beseda »pretresti« ne zadostuje, treba je, da imamo tudi pravico odločevati.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja ne mogu da primim ovaj predlog, gospodo, zato što je on protivan članu 3. Ovi referenti, koji to u svojoj sednici rešavaju, oni ne odlučuju nego samo kao stručnjaci dobijaju ovo, a odluku po tome donosi veliki župan. Da bi pravilnije mogao zakon primenjivati i celjišhodnije stvar rešiti, on čuje mišljenje svojih stručnjaka. Ti se stručnjaci sastaju zajedno, zato po onome, kako narodna poslovia kaže: »više očiju više vide«, radi izmene misli, da bi se jedan predmet pretresao kako treba. A ako se metne »odlučuju«, to bi bilo protivno članu 3. Zato vas molim, da primite član 4. ovako kako glasi.

Predsednik **Miša Trifunović**: Član 4. stavljam na glasanje. Ko je za to, da se taj član ovako pročita.

tan primi izvoliće sedeti, ko je protiv izvoliće ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 4. primljen.

Molim čitati član 5.

Izvestilac **Milorad Vujičić** (čita):

Član 5.

Kod svake upravne vlasti vodi se sredjen pregled sviju uredbaba i naredaba iz opšte uprave. Bliže odredbe o tome propisuje ministar Unutrašnjih Poslova.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. Dulibić.

Dr. **Ante Dulibić**: Ja predlažem, da se ovaj član 5. izbriše. Ova je stvar tako jednostavne prirode i ona se sama po sebi tako razume, da umošenje jednog takvog posebnog člana izgleda mi zapravo neozbiljno. Razume se samo po sebi, da će svaka upravna vlast da vodi računa o svima svojim izdatim odlukama i prema tome, ako se hoće da sačuva ovaj član, onda se moraju takodjer držati u očevidnosti svi zakoni, koji se tiču sviju predmeta opšte uprave. Ja mislim, da je to sasvim suvišno i da se po sebi razume, da je ovakav jedan član nepotreban, te sam ja za to da se on izostavi.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja primam predlog gospodina Dulibića, jer po sebi se razume, da svaka kancelarija mora da vodi evidenciju i spisak svojih izdatih odluka i naredaba. Ja nemam ništa protiv toga da se ovaj član izbaci.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje. Ko je za to; da se član 5. izbaci, pošto to prima i gospodin izvestilac, neka izvoli sedeti, a ko je protiv, neka izvoli ustati. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 5. jednoglasno izbačen.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja ću čitati dalje članove kako su stilizovani, pa ćemo dočimje popravljati. Član 5., odnosno član 6., glasi (čita):

Nadzor državnih upravnih vlasti nad samoupravnim vlastima regulišu posebni zakoni o samoupravi oblasti, srezova, gradova i opština.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. dr. Josip Hohnjec.

Dr. **Josip Hohnjec**: Ja bih imao da upitam: zašto je član 6. izostao, zašto ga je izbacio pododbor? U članu 6. vladinog naerta govori se o podeli na srezove, kotare, okruge i t. d. i on statuiru da se u Sloveniji i Dalmaciji neće organizovati okruzi. Organizovanje njihovo spada u zakon o opštoj upravi a ne u zakon o podeli na oblasti. Ja bih molio, da mi se objasni, zašto je taj član pododbor izbacio i kako gospoda iz većine kače razdeliti u našoj državi Sloveniju i Dalmaciju na srezove, kotare i okruge?

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Ja mislim, gospodo, da je članovima odbora poznato, da je to jedna tehnička promena. Mi smo u pododboru rešili, da se član 6. prebaci u zakon o podeli zemlje i onda ćemo tamo govoriti o tome, jer se tamo uopšte govori o okruzima, kotarima i srezovima, pa smo onda mislili, da je tome tamo mesto. Ništa drugo nemam da kažem.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. dr. Josip Hohnjec.

Dr. **Josip Hohnjec**: To pitanje treba principi-
pčno ovim prilikom da se raspravi, jer ne spada u

zakon o podeli zemlje na oblasti. Treba sada odlučiti kakvi će biti srezovi, veliki ili mali.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodin Moskovljević podneo je pismen predlog za član 6., i ja vam, gospodo, taj predlog moram pročitati. Po njegovom predlogu član 6. treba da glasi ovako:

Oblasti se dele na srezove (kotare, okraje), čiji će se broj i veličina odrediti zakonom o podeli zemlje na oblasti, tako da njihova veličina odgovara onim zadacima predviđenim za smoupravu srezova.

Gospodo, svaki predlog po Poslovníku moram saopštiti odboru i zato ću ovom prilikom zamoliti članove, koji imaju kakav predlog, da po Poslovníku takav predlog moraju podneti ranije. Molim gospodina izvestioca, da o članu 6. kaže svoju reč.

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja ostajem pri redakciji člana 6. i ne mogu ništa drugo da primim.

Predsednik **Miša Trifunović**: Onda ću staviti na glasanje onako kako je gospodin izvestilac sada kazao. On ostaje pri članu 6. ovako, kako je redigovan, to jest kako je odbor redigovao. (Dr. **Josip Hohnjec**: Odbor je izbacio taj član!)

Izvestilac **Milorad Vujičić**: Ja ostajem pri članu 6. naerta projekta, koji je izašao iz sekcije, a koji glasi: »Nadzor državnih upravnih vlasti nad samoupravnim vlastima regulišu posebni zakoni o samoupravi oblasti, srezova, gradova i opština«. To je, gospodo, član 6. kako je izašao iz sekcije. Član 6. vladinog projekta, koji je iz sekcije izbačen, glasi ovako: »Postojeća podela na srezove (kotare, okraje), okruge (županije, okružja), ostaje i dalje u koliko se ne bi izmenila zakonima o podeli zemlje na oblasti. U Sloveniji i Dalmaciji obrazovaoće se sreske upravne vlasti za svaki sudski kotar (okraj).

Predsednik **Miša Trifunović**: Molim, gospodo, dozvolite da bi bili obavesteni. Mi ovde pretresamo član po član iz izveštaja odborskog. (**Ljuba Jovanović**: Molim reč po Poslovníku.) Ima reč gospodin Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Ja hoću da govorim, da Odbor kao i Skupština može pretresati jedan predmet onim redom, kako se to pojavi u izveštaju izabranoga odbora. I, gospodo, mi imamo pred sobom ovaj izveštaj i tako smo došli do člana 6. Ovo pitanje, koje pokreće gospodin Hohnjec, skinuto je s dnevnoga reda i prebačeno u drugi zakonski predlog i mi ćemo tamo o tom govoriti. Ovde se pokreće jedno novo pitanje, za koje je Odbor našao, da ga ne treba ovde raspravljati. Ja mogu odmah, gospodo, kazati, ako pristupimo tome, mi ćemo imati odmah nekoliko predloga. Evo gospodin Moskovljević ima svoj predlog, a uveren sam da će i gospodin Hohnjec i drugi imati svoje predloge. Tu će se onda navesti kakvi će biti okruzi u Sloveniji, Dalmaciji i t. d. Ako hoćemo da vodimo diskusiju pravilno, ja vas molim, gospodo, da idemo logičnim i parlamentarnim putem, a to je da se držimo izveštaja odborskog, kad smo ga već usvojili u načelu. Mi smo ga u načelu usvojili i treba da idemo onim redom, kako to Odbor predlaže.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gosp. Hohnjec.

Dr. **Josip Hohnjec**: Tu pride na vrsto okrožni načelnik. Vi pravite: »V Sloveniji ga ne bo«. Kdo vam to reče, da ga ne bo? (Medklic: Po dosedajji zakonodaji ga ni!) Toda mi ustvarjamo novo zakonodajo, mi uvajamo nov administrativni aparat. In to je veliko vprašanje, ali bo v Sloveniji okrožni na-

čelnik ali ga ne bo. Vi pravite, da to ne velja za Slovenijo in Dalmaciju. Zakaj pa tega ne rečete jasno v zakonu? Kajti veliko vprašanje je, ali bodo v Sloveniji sodni okraji zaeno tudi politični okraji ali ne. (Klic: Ne bodo!) Baš to je vprašanje, ki ga moramo prečistiti. (Klic: Prepustite to poznejšemu zakonodajstvu!) Zakaj? Saj sedaj o stvari razpravljamo in mislim, da je po vseh pravilih logike potrebno, da se tu pove, ali bo država razdeljena na oblasti, okrožja ili srezove ali ne, in dalje; ali bo vsa država tako razdeljena ali ne.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Miloš Moskovljević.

Miloš Moskovljević: Gospodo, i ako je ovaj član 6., koji je bio u vladinom nacrtu, izbačen iz predloga zakonskog ove sekcije, ipak ja mislim, da mi možemo govoriti o tome. Svaki od poslanika ima pravo da govori ne samo o ovome što je u projektu nego i da podnese kakav nov predlog i da traži da se novi delovi umetnu. Takav predlog ja sam podneo, ali ja sam ga podneo računajući, da će ovaj član 6. ostati u projektu. Ja nisam video, da je izbačen taj član, međjutim ipak nalazim, da bi se mogli dogovoriti o tome i da bi i ona gospoda bila zadovoljna, koja traže da se to predvidi. Ustavom je bilo predviđeno, da se zemlja deli na oblasti, okruge i srezove. Iz celokupnog ovog zakonskog projekta vi vidite, da postoje oblasne upravne vlasti i sreske a eventualno, i okružne i vidi se kako će se zemlja deliti. Ja mislim, da je ovo izostavljeno zbog toga što je vrlo rdjavo stilizovano i što se opazilo, da je netačno predviđeno za srezove u Dalmaciji i Sloveniji. To jest ne bi bilo dobro, da se u Dalmaciji i u Sloveniji srezovi poklapaju sa sudskim kotarima. U Dalmaciji sudski kotari su vrlo mali. Kakva bi to bila samoupravna jedinica, koja bi imala 4—5.000 stanovnika? Zato je to ostalo da se to pitanje raspravi u zakonu o podeli zemlje na oblasti. Ali ja mislim ipak, kao što sam već ovde kazao, da je potrebno da se ovde napomene u kome smislu treba da se izvrši podela na srezove. Ja mislim, da i ta podela treba da se izvrši prema geografskim, privrednim i socijalnim uslovima. Onda bi se izbeglo ono što je u članu 6. kazano, da su u Dalmaciji sudski kotari — srezovi. I kad je već pokrenuto to pitanje, a ja nisam mislio da ga postavljam, molim da se moj predloženi član 6. unese u zakon i onda bi bili zadovoljni i gospodin Hohnjec i ostali, a ne bi ništa smetalo onoj ranijoj odluci, da se ovo pitanje reguliše zakonom o oblasti.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Dulibić.

Dr. Ante Dulibić: Ja mislim, da se držim strogo u granicama zakona Poslovnika, ako predložim jednu dopunu, pa makar ona bila slična članu vladine osnove, koji je bio isključen iz pododbora. Ovde je jedna zablude, jer dva su pitanja: pitanje o zakonu o podeli zemlje odnosi se na teritorij kako će biti široka teritorija pojedinih vlasti, a drugo se tiče o organima državnih vlasti. I onda kad govorimo o velikom županu i sreskom poglavaru, onda sasvim je logično, da govorimo o svima organima državne vlasti, koji će vršiti jedan deo uprave u zemlji. I onda je logično, ako se pokrene pitanje okruga, ono može samo da spada u raspravu o zakonu o podeli zemlje. Zato mislim, da je ovo sasvim umesno, da se o tome povede diskusija u koliko će se sačuvati ti okruzi. (**Ljuba Jovanović:** O tome govori III. i IV. odeljak.)

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Kad gospoda toliko insistiraju na ovome, ja onda ne činim od ovoga pitanje: Kako bude odbor rešio ja ću da primim. Ako vi to budete rešili, onda ćemo metnuti da to bude član 6. Ali ja držim, da ovo više spada u delokrug zakona o podeli zemlje na oblasti, srezove i okruge, ali kako kažem, ako gospoda hoće, ja ne pravim od toga pitanje.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Pejović.

Krsta Pejović: Meni je, gospodo, malo nezgodno, jer vi zaboravljate da vodite računa i o ostalim pokrajinama. Mi smo pledirali za to, da ovaj član 6. otpadne, jer bi tu bilo suviše tih okružnih načelstava. Kad bi se primio predlog gospodina Hohnjeca, da to ostane, onda bismo mi prema tome u Crnoj Gori imali 22 sreska načelstva i 6 okružnih načelstava. Gospodin Hohnjec dobro zna, da mariborski kotar broji 122.000 stanovnika. Mi smo zahtevali, da se ovaj član izostavi i da se postojeća podela zemlje na srezove i okruge predvidi u zakonu o administrativnoj podeli zemlje zato, da nemamo nepotreban broj činovništva. Kako kažem mi smo zahtevali, da ovaj član ispane i pododbor je usvojio ovo naše gledište i ovaj član je ispao s time, da se postojeća podela predvidi u zakonu o administrativnoj podeli zemlje.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Čubrović.

Dr. Pavle Čubrović: Ima jedna stvar, koja je od mnogo bitnijeg značaja nego to, da li ćemo taj član 6. usvojiti ili ne. Mi danas govorimo o redukciji činovništva, koja se ne može izvesti bez redukcije čitavih nadležstava pa čak i bez redukcije čitavih institucija. Kako možemo blagosloviti ovo stanje koje postoji, a da ne provedemo ovaj zakon. Gospodin Pejović je vrlo lepo naveo slučaj i ja mogu da ga potvrdim. U ovom užem odboru, u koji sam ušao ja i gospoda Gjonović, Pejović i Rajčević, mi smo raspravljali o zakonu o administrativnoj podeli Crne Gore. Imate tamo krajeva sa 14.000 stanovnika kao n. pr. Kolašinski okrug i zar ćete sada to jednim zakonom da blagoslovite. Nemojte, gospodo, takvu tezu da branite, nego vodite računa o celini. Ja Vam kažem, da ovde treba gledati na totalitet teritorija, a ne samo na pojedina mesta. Mi nećemo da izgubimo ništa, ako ovo pitanje za sada prolongiramo usvajajući redakciju odborsku, a izgubićemo ako budemo usvojili čl. 6. po vladinom projektu. Ovako nas neće ništa vezati i biće nam određene ruke, kad budemo raspravljali o zakonu o administrativnoj podeli zemlje. Ja Vas molim, da odustanete od toga, jer je ovo volja sviju, da se izadje u susret onomu što je najbolje.

Predsednik Miša Trifunović: Ima dva člana 6. Jedan je izvštaj odborski, a jedan je iz izvštaja vladinog. Kako se razvila jaka diskusija, to je g. izvestilac i g. ministar izjavio, da ne prave pitanja od toga, da li će odbor primiti član 6. izvštaja odborskog ili član 6. iz izvštaja vladinog. Sada je na Vama da odlučite. Ina i g. Moskovljević svoj predlog. Ako ova dva predloga propadnu, onda ćemo staviti Vaš predlog, g. Moskovljeviću. (**Ljuba Jovanović:** Molim Vas, da se prvo svrši sa predlogom vladinim.)

Miloš Moskovljević: Ako se u opšte ovaj član, kako ga je predvidela Vlada izbaci, ja onda povlačim svoj predlog, a iznosim ga samo u tom slučaju.

ako bi ostao ovako kako je bio po predlogu vladinom.

Predsjednik Miša Trifunović: Ja mislim, gospodo, da je stvar jasna. Ko je za član 6. ovakav kakav je napisan u projektu izveštaja odborskog... (Čuje se: To će biti sada čl. 5.) Da, da član 5. Izvolite sedeti. Ko je za to, da se primi po predlogu vladinom, izvolite ustati.

Ljuba Jovanović: Ja Vas molim, da stavite na glasanje ovaj predlog.

Predsjednik Miša Trifunović: Molim Vas član 5. je na pretresu po izveštaju odborskom. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 5. je primljen po izveštaju odborskom. Član 6. po predlogu vladinom samim tim otpada. (Čuje se: Da prekinemo sednicu!) Molim još ćemo raditi. Posle podne ne možemo držati sednicu, jer su gospoda Ministri zauzeti svojim radom. (Čuje se: Možemo, možemo.)

Ali, gospodo, dozvolite, da se vratimo onome kako zakon nalaže. Poslovnik nalaže, da se ima vršiti pretres po glavama. To je čl. 54. A glasanje se ima vršiti po članovima. Svaki član će se staviti na glasanje, ali celokupan pretres ima da se vodi na drugoj glavi, koja se odnosi na funkcije velikog župana. Molim, izvolite ko hoće da govori o ma kojem članu, neka mi se javi, a kad budem stavio na glasanje, onda neće moći biti pretresa. Ima reč g. Moskovljević.

Miloš Moskovljević: Molim Vas, gospodo, ja se ne mogu složiti s ovakvom stilizacijom čl. 9., naročito s drugom rečenicom. Ja bih predložio, da se ta rečenica izostavi, gde se kaže: »Veliki župan može u slučaju potrebe vršenje izvesnih poslova svoje nadležnosti poveriti i osoblju koje se nalazi kod sreske državne upravne vlasti na sedištu oblasti«. Ja mislim, da se to ne može tako ostaviti samo volji velikog župana, da on poverava izvesne dužnosti područnom osoblju mimo zakon. To bi trebalo zakonom naročito odrediti koju bi on nadležnost mogao poveriti, jer inače ovako se može desiti s obzirom na to, što on ima pravo da poveri izvesne poslove okružnom načelniku, da on na kraju krajeva sve svoje poslove poveri drugom, a on da ne radi ništa. Ja mislim, da bi to trebalo drukčije reći ili sasvim izostaviti.

Zatim ja sam predložio, da član 14. drukčije glasi. To je: »Da se veliki župan postavi Kraljevim Ukazom na predlog Ministra Unutrašnjih Dela, a po saslušanju oblasne uprave«. To sam predložio zbog toga, da bi se postigla u nekoliko kooperacija, saradnja upravne i samoupravne vlasti. Ja nisam mislio, da je sad momenat da se može dopustiti samoupravama, da one same mogu birati velikog župana i svoje činovnike. Ali ipak treba se približavati tome stanju i bar u nekoliko dati učešća i samim samoupravama u biranju činovnika, da bar kažu svoje mišljenje, jer kad se hoće da postavi neki čovek za velikog župana, onda bi bilo prirodno, da se u tom slučaju upita i Oblasni Odbor, da on da i kaže svoje mišljenje o tom čoveku. Jer ja mislim da bi se tu postigla potrebna kolaboracija, saradnja, a ne da ostane onaj stari antagonizam između upravne i samoupravne vlasti.

Dr. Ante Dulibić: I ja predlažem ono isto, što je predložio g. Moskovljević, samo ipak nešto malo drukčije. Ja predlažem, da ovaj stari član 15. glasi ovako: »Veliki župan postavlja se Kraljevim ukazom, koji će podneti Ministar Unutrašnjih Dela u sporazumu sa oblasnim odborom. Gospodo ja mislim, da se stvar mora udesiti tako, da se da nekakav

uticaj narodu, kada se tiče imenovanja najglavnijega činovnika u oblasti.

Etbin Kristan: Gospodo, ja sam podneo o čl. 14. jedan predlog, koji glasi: Veliki župan postavlja se Kraljevim ukazom na predlog oblasne skupštine a po odobrenju Ministarskoga Saveta. Ustavom je utvrđeno to, da veliki župan bude imenovan Kraljevim ukazom. To ne možemo menjati, ali se ničim ne brani, da se samoupravnim jedinicama dozvoli nekakav uticaj na imenovanje šefa oblasti. Ako bi gospoda držala, da je neuputno, da to bude na predlog oblasne skupštine, ja bih se onda zadovoljio i time, da predlog potiče od oblasnoga odbora, ali bih na svaki način želio, da se oblasna samouprava u jednoj ili drugoj formi sasluša, da ona ima nekakav uticaj na imenovanje toga šefa zato, da on ne bude došao u oblast kao jedan stranac, koji će biti primljen prvoga dana sa najvećim nepoverenjem.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Meni je žao, gospodo, što ne mogu da se složim sa predlogom, da se veliki župan postavlja po predlogu oblasnoga odbora. (Čuje se: Ne po predlogu, nego u sporazumu.) Da, u sporazumu. Ne mogu da se složim zato, što su u čl. 14. dovoljno propisane kvalifikacije, koje se traže za velikog župana i u tim kvalifikacijama leži garancija, da će on poverene poslove otpoštati, kako interesi naroda budu zahtevali. To je jedno. Drugo, Ministar Unutrašnjih Dela je taj, koji raspolaže s takvim osobljem, koji zna njihove kvalifikacije i sposobnosti i on ih može mnogo lakše i brže naći, no što bi to mogli učiniti pojedini oblasni odbori. Oblasni odbori imaju uzan izbor, jer oni znaju samo za svoju sredinu, a Ministar Unutrašnjih Dela poznaje u celoj zemlji sva lica, koja mogu da zauzmu položaj velikoga župana.

To je jedna stvar, a drugo, gospodo, ne treba gubiti iz vida, da je veliki župan u isto vreme i državni činovnik i da je ministar kao šef vlade, kao šef centralne uprave angažovan i to jako angažovan, kome će poveriti takav jedan položaj.

S te strane, ja bih vas, gospodo, molio, da primite član 14. ovako, kako je predložen, a ponovo držim, da u ovim kvalifikacijama velikog župana ima dovoljno garancije, da će on štiti i interese naroda.

Predsjednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Hohnjec.

Dr. Josip Hohnjec: Ponoviti moram to, kar sem že rekul v načelni debati. Stilizacija tega člana je nespretna. Veliki župan mora predstavljati vladu. Vlada je pa sestavljena iz različnih strank. Sedaj jo sestavljajo radikalei, demokratje, samostojni kmetje in muslimani. Kako bo veliki župan predstavljaj vse te stranke obenem?! Vidite, da postane stvar malo komična. Jaz sem že poudarjal, da se bo veliki župan smatral samo za eksponenta ene stranke, ne pa za eksponenta vseh strank.

Člen 11. govori o nadzorstvu, ki ga izvršuje veliki župan nad oblastmi v županiji. Veliki župan odloča tudi o pritožbah, ki se vlagajo proti posameznim upravnim aktom. Ni pa rečeno, ali rešava o teh pritožbah definitivno, in kam je treba nasloviti eventualno pritožbo proti njegovi rešitvi. Treba bi bilo torej to stvar boljše stilizirati.

Potem je člen 12., ki opredeljuje delokrog velikega župana samo z negativami, ne pa tudi s pozitivami.

Zlasti pa moramo obžalovati to, kar določa čl. 14., da se bo nanreč postavljaj veliki župan brez vsakega vpliva naroda, organiziranega v samoupravni

edinici. Gospodje, to ne bo nikdar dobro. Veliki župan se bo v oblasti smatral vedno kot eksponent ene politične stranke, ki bo morebiti v dotični oblasti v veliki manjšini. Narod pa nima nikakega vpliva na postavljanje velikega župana. Na vsak način bi bilo treba sprejeti v zakon, da ima narod, organiziran v samoupravni edinici tudi v pliv na postavljanje velikega župana.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, nema više prijavljenih govornika. Završen je pretres po ovoj glavi. Sad ćemo pristupiti glasanju po članovima bez ikakvog pretresa.

Ko je za to, da se čl. 6. primi po izvještaju odborskom izvoleće sedeti, a ko je protiv molim neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 6. primljen je.

Gospodo, na glasanju je čl. 7. Ko je za to, da se primi ovako po izvještaju odbora neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 7. je primljen.

Kod člana 8. ima predlog gospode Moskovljevića i Lazića, da se ovaj član sasvim izostavi. Ko je za to, da se ovaj član primi neka izvoli sedeti, a ko je za predlog gospode Moskovljevića i Lazića, da se ne primi ovaj član nego da se izbriše, taj će izvoleći ustati. (Većina sedi.) Član 8. je primljen.

Član 9. Ko je za to, da se primi po izvještaju odborskom izvoleće sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 9. je primljen.

Gospodo na glasanju je član 10. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Svi sede.) Član 10. je primljen.

Na glasanju je član 11. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Svi sede.) Član 11. je primljen.

Na glasanju je član 12. Ko je za to, da se član 12. primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Svi sede.) Član 12. je primljen.

Na glasanju je član 13. Kod člana 13. gospodin Kristan, gospodin Dulibić, gospodin Lazić i gospodin Moskovljević podneli su predloge, o kojima je bilo govora. Ko je za to, da se član 13. primi po izvještaju odborskom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 13. je primljen.

Na glasanju je član 14. Ko je za to, da se primi po izvještaju odborskom neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Član 14. je primljen.

S time smo glavu drugu svršili. Gospodo, ja mislim, da završimo rad. Ima reč gospodin Kristan.

Etbil Kristan: Ja imam predlog jedan, gospodo. Mi svi vidimo, da ovaj posao veoma sporo ide, tako sporo da se bojim, da će ovde Zakonodavni Odbor i Skupština biti pobeđeni, da nećemo moći da donesemo ove zakone u pravo vreme. Ja sam već naglasio, da bi po mom uverenju to bila jedna od najvećih nesreća, jer bi onda vlada imala slobodne ruke, da u svome roku donese ove zakone uredbama onako kao što bi ona sama htela, a ti zakoni ne bi mogli da naidju ni na najmanje poverenje u narodu i samo bi povećali haos u zemlji koji postoji. Nije zadatak opozicije da preuzimlje odgovornost za zakone kakvi budu doneseni. Zato ima odgovornost da snosi većina. Ali, gospodo, baš zato da ti zakoni u opšte budu doneseni za to vreme, koje ima na raspoloženju Zakonodavni Odbor, zato smo odgovorni svi mi ovde. Ako ima doći do toga, da umesto nas vlada naredi ono, što bi sama htela e, gospodo, onda bih ja osećao, da sam jednako odgovoran kao i članovi većine. Ja tu

odgovornost neću da snosim. Ovako stvari dalje ne idu i ako se ne bude učinila remedura, onda ja otklanjam sa svoje strane svaku odgovornost.

Ja vidim, da ovde postoji jedna namera, da se diskusija produžava i onda, kad ne donosi ništa nova i kad unapred znamo, da će diskusija biti neplodna. Zato želim, da se učine koraci, kako bi Zakonodavni Odbor mogao iskoristiti svaki čas termina, koji mu je dodeljen. Zato molim Zakonodavni Odbor, da zaključiti, da imamo i posle podne sednice. Ako gospoda ministri ne mogu da dodju, neka šalju svoje zametnike, a mi da radimo, pa makar svaki dan do 12 sati noći radili, dok ne budemo sigurni, da možemo taj posao da obavimo (Dr. Josip Hohnjec: Za centralizam.)

Sakib Korkut: Gospodo, ja mislim, da je dva, dva i po sata rada dnevno malo. Mi znamo, gospodo, da smo za vreme pretresa uredaba imali dva-tri meseca pauze. Potrebno je, da Zakonodavni Odbor radi i svrši odredjeni mu posao, a ja mislim, da u većini neće biti nekoga, koji neće hteti primiti predlog gospodina Kristana, da radimo i posle podne ili 4—5 sati neprekidno. Kao što skupština radi, tako će i Zakonodavni Odbor raditi i ovaj prekor gospodina Kristana nije upućen na pravu adresu, nego na krivu adresu. Što se tiče vlade i dolaska Ministara na sednice Zakonodavnog Odbora, ja sam jedan put već o tome govorio i sad ponavljam, da su gospoda Ministri previše komotni i izgleda, da smo mi ovde za to, da njihovim šefovima ugadjamo. Neka vlada udešava sednice Odbora onako kako neće ometati rad Zakonodavnog Odbora, a ne da se Odbor rastura i da se Zakonodavni Odbor sastaje onda kad Ministri hoće. Ministri treba da vode računa o Zakonodavnom Odboru i da se ne zakazuju sednice ministarske kad su sednice Zakonodavnog Odbora. Ja mislim, da se gospoda Ministri mogu držati ovoga principa. Da se ovome stane jednom na put, najbolje je da se tačno zna kad odbor počinje rad, a kad svršava i onda prema tome mogu gospoda Ministri udesiti, da u medjuvremenu drže svoje sednice i svršavaju druge poslove.

Radoslav Agatonović: Ja se slažem s ovom primelbom, da napomena gospodina Kristana nije upućena na pravu adresu. Tu svoju napomenu gospodin je Kristan trebao da uputi na adresu nas samih, a ne na vladu. Danas je zakazana bila sednica u 9 i po časova, a počela je tek u 10 i po. Čitav sat smo izgubili ovde. Ako bismo hteli da budemo revnosni, mi možemo doći ovde još u 8 sati, ili bar u 8 i po, a najdocije do 9 časova, pa da radimo do jednog sata. Tada bismo imali četiri puna sata za rad i mogli bismo duplo više svršiti nego danas, kad smo radili svega 2 sata. Još nešto! Ako bismo hteli skratiti beskraje debate, kao što je lepo pomenuo gospodin Kristan i onde gde nema mesta dugom debatovanju, mogli bismo ubrzati naš rad, a u isto vreme dati i samoj vladi mogućnost, da drži ministarske sednice i svršava druge svoje poslove. Predsedništvo se mora postarati, s obzirom na rad Vlade i klubova, da nadje vremena za držanje odborskih sednica. Ako se sednice mogu držati i posle podne, ništa ne smeta da se one i drže. Ali, mi treba svakoga dana, kadgod se zakáže sednica, da budemo ovde najdalje u 9 sati i onda četiri sata rada je dovoljno, da možemo pa vreme svršiti poslove koje imamo da posvršavamo.

Ministar za Konstituantu **Marko Trifković:** Povodom govora gospodina Korkuta, hoću da izjavim čvo. Mi, Ministri, stalno smo na nišanu i što smo mi

na nišanu opozicionih grupa. mene to ne čudi, niti mi je neprijatno. Opozicione grupe imaju prava da se tako ponašaju. Ali, gospodo, ja ne mogu da razumem, niti da odobrim, da nas gadjaju iz vladinih grupa. Nije istina da su Ministri komotni i da ne rade. Mi radimo mnogo više nego vi, narodni poslanici. Mi smo vezani i za naše kancelarije, i za ministarske, i skupštinske, i odborske sednice i za političke sastanke i poréd svega toga govoriti o nama kao što to čini gospodin Korkut, to u najmanju ruku nije korektno. Neki dan smo držali ministarsku sednicu do jednog sata u predsedništvu Ministarskog Saveta, pa kako je skupštinska sednica bila zakazana u četiri sata, mi smo došli ovde i u tri sata produžili ministarsku sednicu, i to je bilo ne jedanput, nego tri i četiri puta ove nedelje.

Gospodin Agatonović je lepo rekao, da treba zakazivati sednice za 9 časova i da treba tačno na sednice dolaziti. Danas je bila zakazana sednica za 9 i po časova i ja sam ovde u to vreme, ali sednica je počela tek u 10 i po i ja sam izgubio ceo jedan sat od svoga, ne ličnog, nego ministarskog rada. To, gospodo, nije moja lična šteta, nego šteta državna i šteta vas samih, koji ste me postavili na ovo mesto. Ne može se smatrati, da to odugovlači skupštinski rad, kad ministri drže ministarske sednice. Ministri rešavaju u tim sednicama ne svoje privatne, nego državne poslove. Mi smo juče imali sednicu Ministarskog Saveta, do osam sati u veče. Danas posle podne imamo opet sednicu, koja će trajati svakako do 9 sati. Mi iz komiteta imali smo juče da produžimo svoju sednicu i posle večere, ali se nije moglo izdržati. Mi držimo sednice zbog državne potrebe i državnih poslova i ne treba nas zbog toga napadati. Zakazite odborsku sednicu u 9 sati pre podne i ja ću doći, pa da radimo do jednog sata, ali ja ne mogu, poréd tolikih drugih poslova, da radim ovde i pre i posle podne, naročito što i sednice ne počinju u zakano vreme. Budimo tačni, pa je dosta pola dana, inače mi bi imali ovde da utrošimo ceo dan, a na druge poslove ne bi mogli ni misliti, jer nam nervi nebi mogli to da izdrže.

Dr. Ante Dulibić: Hteo sam samo da izjavim, da sam ja proti tomu da se drže sednice i u jutro i po podne. Ako mi tako pregonimo, posledica će biti ta, da nećemo moći studirati pojedine zakonske osnove i orijentirati se o predlozima, koje imamo da stavljamo i ja ne znam šta će onda vredeti ceo naš rad, ako dodjemo ovde sasvim nepripravni. To će onda biti samo na uštrb naših diskusija i naših odluka.

Hteo sam da izjavim, da sam protivan tome, da se sednice drže i u jutro i po podne. Ako pregonimo

s držanjem sednica, onda će posledica biti ta, da nećemo moći studirati pojedine zakonske osnove i da se, prema tome, nećemo moći orijentisati o pojedinim predmetima. Šta vredi držati sednice, ako poslanici na njih budu dolazili sasvim nepripremljeni, to će samo zaplesti stvar i to će biti na uštrb samih poslova. Ja za to smatram, da nije velika stečevina što će Narodna Skupština i Zakonodavni Odbor usvojiti predlog, jer mislim, da je vlada eksponent partija zastupljenih u skupštini, pa da ono što ona uradi ne može imati katastrofalnih posledica i ako odbor nije završio svoj rad.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Korkut.

Sakib Korkut: Gospodin ministar je shvatio moju primedbu sasvim lično. Medjutim ja sam govorio općenito, a i gospodin ministar će priznati, da je bilo mnogo sednica na kojima resorni ministri nisu prisustvovali i da je bilo slučajeva, da skupština čeka po dva sata na ministre, da bi mogla početi rad. Ja, kad sam govorio o ministrima, imao sam ih sve u vidu i moram da naglasim, da sam u glavnom za to, da se fiksiraju časovi rada odbora. Neka se ustanovi tačno vreme, kad odbor počne rad i tačno vreme, kad odbor treba da završi rad, a vlada prema tome neka se upravlja u zakazivanju svojih ministarskih sednica. Ne treba dakle da se ponavlja, da Zakonodavni Odbor ne drži po dva tri dana sednice zato, što su ministri zauzeti i što se ne zna, kad će se njihova ministarska sednica održati.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Ja mislim, gospodo, da se možemo zadovoljiti da usvojimo predlog g. Agatonovića, da radimo od 9 časova pre podne do jednog časa posle podne i ako mi radimo ne baš puna 4 časa, nego i tri i po časa, dopustite, da ćemo ipak dosta uraditi. Ali, ako mi vidimo posle 3—4 sednice da je taj rad spor, možemo tražiti onda i neke jače mere. Ja držim dakle da ćemo mi, radeci kako smo počeli, moći svršiti u roku i da će nam to vreme od 9 časova pre podne do jednoga časa posle podne biti dovoljno, a to, gospodo, od nas zavisi i ako, kao što rekoh, ne bude to dovoljno, mi ćemo tražiti nešto drugo.

Predsednik Miša Trifunović: Sednica će, gospodo, da bude sutra u 9 časova pre podne s produženjem današnjeg dnevnog reda. (Prima se.) Današnju sednicu zaključujem.

(Sednica je zaključena u 12 i pol časova.)